

Docentenhandleiding van WikiKids.

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Inleiding	3
Hoofdstuk 1: Uitleg over WikiKids	4
1.1 Inleiding.....	4
1.2 Wat is WikiKids?	4
1.3 Wie zitten er achter WikiKids?	4
Hoofdstuk 2: Waarom werken met WikiKids	5
2.1 Inleiding.....	5
2.2 De kerndoelen.....	5
Hoofdstuk 3: stappenplan WikiKids.....	7
3.1 Inleiding.....	7
3.2 Voorbereiding.....	7
3.3 Uitvoering	9
3.4 Afronding.....	16
Hoofdstuk 4: WikiKids in mijn onderwijs.....	18
4.1 Inleiding.....	18
4.2 Interactief taalonderwijs	18
4.3 Het schrijfproces	19
4.4 ICT inzetten in het onderwijs: Itzkan.....	20
4.5 ICT inzetten in het onderwijs: onderwijsopvattingen	21
4.6 ICT inzetten in het onderwijs: Informatie en Communicatie	22
4.7 Werken aan ICT-competenties	23
4.8 WikiKids en Social software en web 2.0	26
Hoofdstuk 5: Veel Voorkomende Vragen	28
Hoofdstuk 6: Moderatoren	29
Inleiding.....	29
Wat is een moderator?.....	29
Waarom is een moderator belangrijk?	29
Hoe kunt u zelf moderator worden.....	29
Geen moderator toch actief	29
Hoofdstuk 7: Op de hoogte blijven	30
7.1 Inleiding.....	30
7.2 RSS.....	30
7.3 Mailinglist	30
7.4 WikiKids zelf.....	30
7.5 Mailen.....	31
7.6 E-zine	31
Literatuur.....	32
Bijlagen	33

Inleiding

Als u deze handleiding leest, staat u op het punt om met WikiKids (www.wikikids.nl) aan de slag te gaan in de klas. In deze handleiding leggen we u uit hoe u dit kunt doen. De handleiding is als volgt opgebouwd:

- Hoofdstuk 1: uitleg over WikiKids (wat is het en wie zitten achter WikiKids?)
- Hoofdstuk 2: waarom werken met WikiKids (de kerndoelen)
- Hoofdstuk 3: een stappenplan om te starten met WikiKids (van begin tot eind)
- Hoofdstuk 4: WikiKids in mijn onderwijs (past het binnen mijn onderwijs?)
- Hoofdstuk 5: Veel Voorkomende Vragen over WikiKids (en de antwoorden)
- Hoofdstuk 6: als moderator aan de slag op WikiKids
- Hoofdstuk 7: Op de hoogte blijven
- Literatuur

Leeswijzer

Als u nog helemaal niet bekend bent met WikiKids begint u met hoofdstuk 1. Ook hoofdstuk 5 is handig om te lezen. Wilt u direct aan de slag met WikiKids, lees dan hoofdstuk 3. Wilt u meer achtergrondinformatie over WikiKids in het onderwijs dan zijn hoofdstuk 2 en 4 erg geschikt. Hoofdstuk 4 belicht WikiKids vanuit verschillende invalshoeken. Tussen de paragrafen zit daarom soms enige overlap.

Wij wensen u veel plezier met WikiKids.

Namens de projectgroep WikiKids

Gerard Dümmer (gerard@wikikids.nl)

Versie 1: 24 september 2006

Versie 2: 23 oktober 2006

Versie 3: 29 oktober 2006

Hoofdstuk 1: Uitleg over WikiKids

1.1 Inleiding

In dit hoofdstuk leggen we uit wat WikiKids is en wie WikiKids mogelijk maken.

1.2 Wat is WikiKids?

WikiKids is de interactieve Nederlandstalige Internet-encyclopedie voor en door kinderen. WikiKids is te vinden op: www.wikikids.nl. WikiKids is voor Vlaanderen ook bereikbaar op www.wikikids.be Het is daarmee het kleine broertje van Wikipedia. Belangrijkste doelen van WikiKids zijn:

- Kinderen artikelen laten maken die passen in een encyclopedie;
- Kinderen informatie laten vinden die ze kunnen gebruiken voor spreekbeurten en werkstukken.

WikiKids maakt gebruik van de wikitechniek. Die techniek zorgt ervoor dat iedereen aan WikiKids kan meewerken. WikiKids maakt daarbij gebruik van het softwarepakket MediaWiki.

Meewerken kan onder andere door een artikel te schrijven of foto's te plaatsen. Meewerken is erg gemakkelijk. Het lijkt nog het meeste op het werken met WORD. Het verschil is dat als je iets hebt geschreven het direct op Internet staat.

1.3 Wie zitten er achter WikiKids?

WikiKids is opgezet door vrijwilligers die allen werkzaam zijn in het onderwijs. Er is momenteel een projectgroep die zich intensief bezig houdt met WikiKids. De projectgroep bestaat uit:

- Margreet van den Berg (informatiespecialist over ICT en Onderwijs)
- Gerard Dümmer (docent op Hogeschool Domstad),
- Leen Faas (leerkracht op school voor speciaal onderwijs),
- Harm Hofstede (heeft zijn eigen bedrijf dat zich bezig houdt met ICT in het onderwijs),
- Ronald de Moor (beleidsmedewerker),
- Harry Spoelstra (leerkracht van basisschool De Dubbelburg te Rijnsburg en Valkenburg).

De projectgroep wordt ondersteund door Kennisnet. De tekeningen op WikiKids worden door Andrea van de Putten gemaakt. Tekstuele ondersteuning door Albert Lubberdink van tekstbureau TipTopTaal.

Hoofdstuk 2: Waarom werken met WikiKids

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt uitgelegd wat de belangrijkste doelen zijn voor WikiKids en hoe WikiKids aansluit bij de kerndoelen.

Belangrijkste doelen

De twee belangrijkste doelen van WikiKids zijn:

- Kinderen artikelen laten maken die passen in een encyclopedie;
- Kinderen informatie laten vinden die ze kunnen gebruiken voor spreekbeurten en werkstukken.

Deze doelen sluiten goed aan op de (nieuwe) kerndoelen van het basisonderwijs.

2.2 De kerndoelen

In de nieuwe kerndoelen voor het primair onderwijs (<http://kerndoelen.kennisnet.nl/>; maart 2006) wordt aangegeven dat informatietechnologie op alle gebieden ingezet kan worden. Er moet dus gekeken worden hoe ICT in het onderwijs zijn plek kan krijgen. WikiKids is een laagdrempelige manier om ICT in het onderwijs te integreren. Het gebruik van ICT en in het bijzonder WikiKids zorgt voor een integratie van verschillende leergebieden. Doelen uit het leergebied “Nederlands” en “Oriëntatie op jezelf en de wereld” zijn door het gebruik van WikiKids goed te combineren. Aan welke doelen wordt er dan precies gewerkt?

2.2.1 Nederlands

Een belangrijk doel van WikiKids is kinderen artikelen laten maken die passen in een encyclopedie. Om artikelen te kunnen schrijven moeten leerlingen leren:

- informatie te achterhalen in informatieve en instructieve teksten, waaronder schema's, tabellen en digitale bronnen (kerndoel 4)
- naar inhoud en vorm teksten te schrijven met verschillende functies, zoals: informeren, instrueren, overtuigen of plezier verschaffen (kerndoel 5)
- informatie en meningen te ordenen bij het lezen van school- en studieteksten en andere instructieve teksten, en bij systematisch geordende bronnen waaronder digitale bronnen (kerndoel 6)
- informatie en meningen te vergelijken en te beoordelen in verschillende teksten (kerndoel 7)
- informatie en meningen te ordenen bij het schrijven van (...) een verslag, een formulier of een werkstuk. (...) (kerndoel 8)
- leerlingen krijgen plezier in het lezen en schrijven van voor hen (...) informatieve teksten (kerndoel 9)

2.2.2 Oriëntatie op jezelf en de wereld

In de kerndoelen wordt over “Oriëntatie op jezelf en de wereld” het volgende gezegd:

Kinderen zijn nieuwsgierig. Ze zijn voortdurend op zoek om zichzelf en de wereld te leren kennen en te verkennen.

Waar mogelijk worden onderwijsinhouden over mensen, de natuur en de wereld in samenhang aangeboden. Dit komt het ‘begrijpen’ door leerlingen ten goede en draagt voorts bij aan vermindering van de overladenheid van het

onderwijsprogramma. Ook inhoud uit andere leergebieden worden betrokken op de *“oriëntatie op jezelf en de wereld”*. Te denken valt aan het lezen en maken van teksten (begrijpend lezen), het meten en het verwerken van informatie in onder andere tabellen, tijdlijn en grafieken (rekenen/wiskunde) en het gebruik van beelden en beeldend materiaal (kunstzinnige oriëntatie). Onderwijs is er immers vooral op gericht om leerlingen zicht te geven op betekenis en samenhang.

WikiKids zorgt voor een integratie tussen verschillende vakgebieden. Werken met WikiKids betekent een natuurlijke integratie tussen *“Nederlands”* en *“Oriëntatie op jezelf en de wereld”*.

Hoofdstuk 3: stappenplan WikiKids

3.1 Inleiding

U wilt aan de slag met WikiKids. Hoe pakt u dat aan? In dit hoofdstuk geven we u een stappenplan om met WikiKids aan de slag te gaan: Voorbereiding, Uitvoering en Afronding.

3.2 Voorbereiding

Als u met WikiKids wilt werken dan moet u zich van te voren afvragen:

- Wat zijn mijn doelen?
- Wat zijn mijn middelen?
- Hoe werkt het precies?

3.2.1 Doelen

Zoals aangegeven sluit het werken met WikiKids goed aan bij de kerndoelen voor “Nederlands” en “Oriëntatie op jezelf en de wereld”. Bedenk aan welke doelen u kinderen wilt laten werken. Een handig hulpmiddel hiervoor is de methode. Welke lessen uit de methode (“Nederlands” en/of “Oriëntatie op jezelf en de wereld”) kunt u vervangen door het werken met WikiKids? Een uitgebreid overzicht van de betreffende doelen is te lezen op <http://www.slo.nl/po/themas/00003/Tussendoelen/>.

3.2.2 Wat zijn mijn middelen?

U kunt op verschillende manieren met WikiKids aan de slag gaan (zie ook paragraaf 3.3.2). U bent hierbij afhankelijk van de middelen die u tot u beschikking heeft. Werken met WikiKids is laagdrempelig; ook wat betreft ICT-voorzieningen). Als u aan de slag wilt met WikiKids heeft u computers nodig met een *internetaansluiting*. Op de computer staat een *tekstverwerkingsprogramma* (zoals WORD van Microsoft Office of Writer van Open Office). Leerlingen hebben de mogelijkheid om *foto's op de computer te zetten* (digitale foto's via een usb-aansluiting of een cardreader, gewone foto's via een scanner).

3.2.3 Hoe werkt het precies?

Voordat u met kinderen aan de slag gaat, verkent u zelf WikiKids. U kijkt hierbij naar een aantal zaken:

- Hoe werkt WikiKids?
- Waar kan ik hulp vinden?
- Wat doe ik eerst en wat daarna?

3.2.3.1 Hoe werkt WikiKids?

Werken met WikiKids lijkt veel op het werken met WORD. Leerlingen typen een tekst, maken hem op en voegen plaatjes toe. Op WikiKids zijn een aantal technische handleidingen te vinden. Hierin wordt de werking van WikiKids uitgebreid uitgelegd. Een goede start hiervoor is de videohandleiding:
http://www.gerarddummer.nl/Handleiding_WikiKids/Handleiding_WikiKids.html.

3.2.3.2 Waar kan ik hulp vinden?

Zowel voor begeleiders als voor kinderen is op WikiKids een technische handleiding te vinden. Deze kunt u gebruiken als achtergrondmateriaal. De handleiding voor begeleiders is hier te vinden

<http://kennisnet.wikia.com/wikikids/wiki/Wikikids:Handleiding-wikivolw> en de handleiding voor kinderen is hier te vinden:

http://kennisnet.wikia.com/wikikids/wiki/Wikikids:Handleiding_Kids.

3.2.3.3 Wat doe ik eerst en wat daarna?

U kunt met de leerlingen van uw klas aan WikiKids werken. Het is belangrijk dat u zelf overzicht houdt op het werk van de kinderen. Dit doet u op de volgende manier:

- uzelf aanmelden;
- schoolpagina maken;
- gebruikerspagina's aanmaken.

3.2.3.3.1 U zelf aanmelden

Voordat u met WikiKids kunt werken, moet u zichzelf aanmelden. Dit gaat heel eenvoudig door rechtsboven op de knop Aanmelden te klikken

Als u hier voor hebt gekozen komt op in een nieuw venster waar u uw gebruikersnaam, wachtwoord, e-mailadres en **echte naam** invult. Het e-mailadres wordt alleen gebruikt als u uw wachtwoord bent vergeten.

3.2.3.3.2 Schoolpagina aanmaken

Op de hoofdpagina van WikiKids maakt u uw eigen schoolpagina aan:

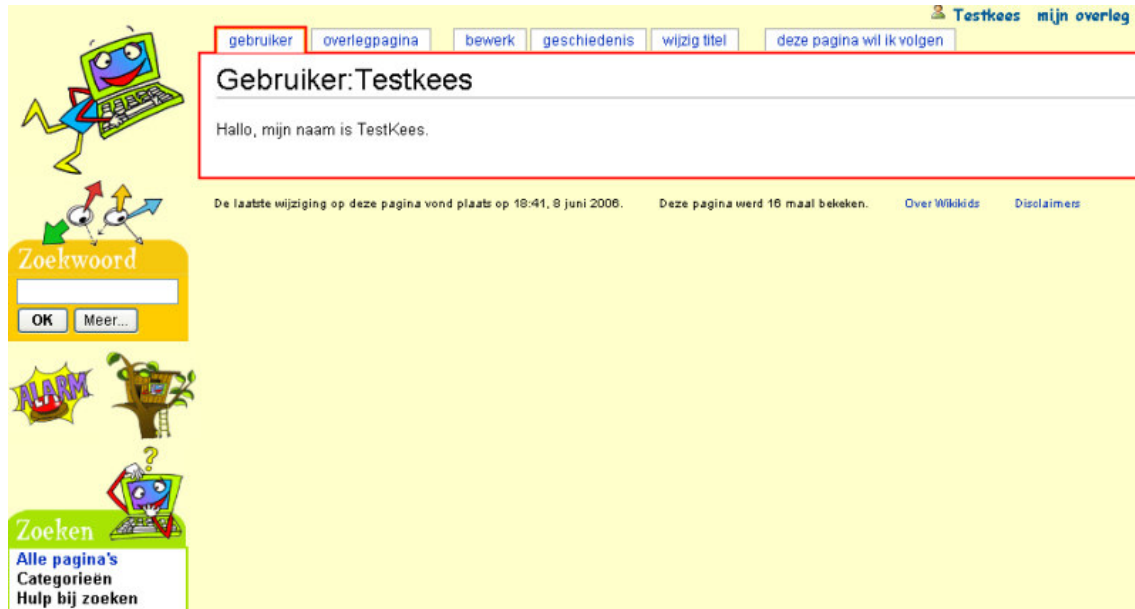
<http://kennisnet.wikia.com/wikikids/wiki/Hoofdpagina>. Op de schoolpagina zet u in ieder geval de volgende gegevens:

- groepen die meedoen;
- bijzonderheden van de school
- link naar de website van de school;

- afbeeldingen van de school.

3.2.3.3.3 Gebruikerspagina's aanmaken

Iedereen die op WikiKids werkt heeft zijn eigen gebruikerspagina. U maakt uw eigen gebruikerspagina aan. Een gebruikerspagina maakt u aan door op uw eigen naam te klikken.

Op de gebruikerspagina stelt u zichzelf kort voor. Ook leerlingen hebben een eigen gebruikerspagina.

Het is belangrijk dat de leerlingen niet te veel persoonlijke gegevens op de pagina zetten. Alleen een voornaam met een overzicht van de artikelen waaraan ze meegewerkt hebben is genoeg.

3.3 Uitvoering

Als u zich heeft voorbereid kunt u met de uitvoering aan de slag. We splitsen de uitvoering op in twee onderdelen:

- Kennismaken
- Aan de slag

3.3.1 Kennismaken

Werken met WikiKids zal voor veel leerlingen nieuw zijn. Daarom is het goed om leerlingen eerst te laten kennismaken met WikiKids. Dit kunt op verschillende manieren doen:

- Klassikale introductie.
- Zelfstandig laten verkennen van WikiKids.

Welke van de twee mogelijkheden u kiest, kunt u zelf bepalen. Er is een aantal zaken belangrijk om te benadrukken:

- Werken op WikiKids betekent dat je werkt op internet. Ga daarom voorzichtig om met je persoonlijke gegevens (niemand op WikiKids wil precies weten waar je woont bijvoorbeeld)
- Ga vriendelijk om met anderen. Aan WikiKids werken meer leerlingen mee. Als je iets ziet dat je niet leuk vindt, meld je dit via de Alarmknop

Er wordt dan zo snel mogelijk actie ondernomen.

- WikiKids is een samenwerkingsomgeving. Een artikel dat je gemaakt hebt, kan verbeterd worden door iemand anders.

3.3.1.1 Klassikale introductie

U kunt door een klassikale introductie WikiKids demonstreren. U kunt hierbij gebruik maken van een PowerPointPresentatie of gewoon door WikiKids bladeren. U kunt in uw presentatie aandacht besteden aan de volgende onderwerpen:

- Hoe ziet WikiKids eruit?
- Hoe meld ik me aan?
- Hoe maak ik een artikel?
- Hoe maak ik een artikel op?
- Hoe zoek ik op WikiKids?

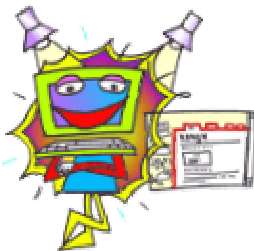
3.3.1.2 Zelfstandig laten verkennen van WikiKids

U kunt leerlingen ook zelfstandig WikiKids laten verkennen. U kunt daarbij gebruik maken van een webquest die hier speciaal voor is gemaakt: http://www.gerarddummer.nl/webquest_wikikids/inleiding.htm. Het doorlopen van de webquest duurt ongeveer een uur. De laatste opdracht van de webquest is het zelf schrijven van een artikel. Dit kunt u overslaan als u alleen wilt dat leerlingen kennis maken met WikiKids.

3.3.2 Aan de slag

Nu bent u zover dat leerlingen aan het werk kunnen gaan. Leerlingen gaan een artikel schrijven voor WikiKids. Op welke manier u te werk gaat mag u zelf bepalen. Hieronder geven we een aantal tips

3.3.2.1 Stappenplan Tekstschrijven voor WikiKids

Als leerlingen een artikel gaan schrijven doorlopen ze een aantal stappen. Deze stappen hebben we in een stappenplan gezet:

- Stap 1: Het idee: over welk onderwerp wil je een artikel schrijven?
- Stap 2: Idee uitwerken: wat wil je allemaal vertellen over het onderwerp?
- Stap 3: De prullenbak: het ordenen van de losse ideeën.
- Stap 4: De eerste versie: schrijf de eerste versie van je artikel
- Stap 5 : De schaar erin: maak de inleiding van je tekst
- Stap 6: Schrijven en zwoegen: je schrijft de tekst
- Stap 7: Even rusten: leg de tekst weg en kijk er later weer na
- Stap 8: Herlezen: herlees de tekst nog een keer
- Stap 9: Laten lezen: laat iemand anders je tekst lezen
- Stap 10: Laatste ronde: verbeter je tekst waar dat nodig is
- Stap 11: Op WikiKids: zet je tekst op WikiKids.

Het complete stappenplan vindt u op:

http://kennisnet.wikia.com/wikikids/wiki/Wikikids:Stappenplan_bouwen en is ook in de bijlage opgenomen.

U kunt het bovenstaande stappenplan gezamenlijk met de kinderen doorlopen. U kunt kinderen hier ook in tweetallen aan laten werken.

3.3.2.2 Schrijftips

In het stappenplan staan schrijftips. Deze zijn te vinden bij stap 2:

<http://kennisnet.wikia.com/wikikids/wiki/Wikikids:Schrijftips>. De schrijftips helpen leerlingen om structuur te geven aan het artikel. De schrijftips staan ook in de bijlagen.

De schrijftips zijn bedoeld als hulpmiddelen en zijn zeker geen vaststaande richtlijnen waar niet van afgeweken mag worden.

3.3.2.3 Schrijftips 2

Extra tips voor het schrijven van een goed artikel zijn te vinden op:

http://kennisnet.wikia.com/wikikids/wiki/Wikikids:Tips_voor_het_schrijven_van_een_goed_artikel

Van deze schrijftips kan gebruik worden gemaakt als leerlingen het artikel voor een groot deel al hebben geschreven en willen controleren of ze op de goede weg zitten. Leerlingen (en leerkrachten) kunnen de schrijftips gebruiken om te controleren of ze een leesbaar artikel hebben geschreven.

3.3.2.4 Uitgaan van foto's

Leerlingen die nog niet zo schrijfvaardig zijn kunnen artikelen maken met een foto als uitgangspunt. Bij de foto wordt ondersteunende teksten geschreven. Zo kan een leerling bijvoorbeeld een artikel over een dier schrijven. Het dier wordt dan gefotografeerd in totaal en met een aantal close-ups. Leerlingen observeren het dier daarbij nauwkeurig.

Leerlingen die moeite hebben met schrijven kunnen een of meer foto's als uitgangspunt nemen. Ze maken een bijschrift.

Voorbeeld: een dier. Bij verschillende foto's (totaal/details) komt een korte, geschreven observatie.

3.3.2.5 Werkstuk

Bij het maken van werkstukken kunnen leerlingen met WikiKids werken. In plaats van een werkstuk op papier, zetten de leerlingen hun werkstuk op WikiKids. Een informatieve website die hierbij gebruikt kan worden is:

<http://www.onderzoekonline.net/start.asp>. Op deze website wordt een model gepresenteerd dat docenten in de bovenbouw van het basisonderwijs helpt bij het organiseren en begeleiden van onderzoeksactiviteiten door leerlingen en bij het gebruik van ICT daarbij. De stappen zijn:

1. Themaplanning;
2. Opstarten van het thema;
3. Vragen formuleren;
4. Onderzoeksplan maken;
5. Gegevens zoeken;
6. Gegevens verwerken;
7. Resultaten presenteren;
8. Evaluatie.

Een andere informatieve website over het maken van een werkstuk is:

<http://www.08050.06ds.thinkquest.nl/>. Hierbij worden de volgende stappen gegeven:

- Stap 1: Onderwerp kiezen
- Stap 2: Informatie zoeken
- Stap 3: Hoofdstukindeling
- Stap 4: Digitaal ontwerp
- Stap 5: Website maken

Misschien gebruikt u uw eigen manier om leerlingen een werkstuk te laten maken. Dan kunt u natuurlijk uw eigen werkwijze volgen.

3.3.2.6 WikiKids en projecten/thema's

Heeft u op school een projectweek? Of werkt u aan een thema? Dan kan WikiKids ook daarbij goed worden ingezet. Hoe kan WikiKids ingezet worden in een project? Een project kan als volgt worden opgebouwd (Alkema en Tjerkstra, 1995):

- Introductie
- Oriëntatie/ probleemformulering *
- Verkenning
- Zoeken van oplossingen
- Rapportage
- Keuze van (een) oplossing(en)*
- Uitvoering
- Evaluatie

De met een * gemarkeerd onderdelen zijn kenmerkend voor een project met een probleemoplossingskarakter. Zie voor een uitgebreidere uitleg het boek *Meer dan Onderwijs* (Alkema en Tjerkstra, 1995).

WikiKids kan ingezet worden om leerlingen de bevindingen te laten rapporteren.

3.3.2.7 WikiKids en webquests

WikiKids kan goed worden ingezet als de verwerking bij een webquest. Een Webquest is een educatieve speurtocht voor zelfstandig (samen)werkende

leerlingen, waarbij gebruik wordt gemaakt van informatiebronnen, die op het Internet te vinden zijn. Webquests hebben tot doel om leerlingen op een motiverende en gestructureerde wijze te leren omgaan met web based informatie. Bijzonder daarbij is dat leerlingen - meer dan in traditionele onderwijssetting - zonder tussenkomst van de docent - zelfstandig met de leerstof aan het werk zijn (bron: <http://www.webquests.nl/home.htm>). Webquests zijn te vinden op: www.webkwestie.nl en www.webquest.nl. Een webquest waar al gebruik van WikiKids wordt gemaakt is Zeven wereldwonderen. (<http://www.webkwestie.nl/7wereldwonderen/index.htm>)

In deze webquest maken leerlingen een verslag over de verschillende wereldwonderen. Op WikiKids zijn pagina's klaargezet die leerlingen kunnen vullen met gevonden informatie. De pagina's zijn te herkennen aan een speciaal sjabloon:webquest.

Sjabloon:Webquest

Dit artikel wordt gelinkt vanuit een **webquest**. Niet verwijderen!

Categorieën: Sjablonen

Een webquestsjabloon kunt u zelf eenvoudig toevoegen aan een pagina door op de bewerkingspagina de volgende tekst op te nemen: {{webquest}}.

Opdrachten Webquests

De webquest kent verschillende soorten opdrachten. Een overzicht van opdrachten is te vinden op de internationale webquestsite (<http://webquest.sdsu.edu/taskonomy.html>):

- retelling task;
- compilation task;
- mystery task;
- journalistic task;
- consensus building task;
- persuasion task;
- self-knowledge task;
- analytical task;

- design task;
- creative product task;
- judgement task;
- scientific task.

Opgaven die geschikt zijn om te gebruiken voor WikiKids zijn:

- *retelling task* (de leerlingen schrijven een artikel naar aanleiding van informatie die door de leerkracht is aangedragen);
- *compilation task* (leerlingen verzamelen informatie uit verschillende bronnen en maken er een artikel van);
- *journalistic task* (leerlingen doen verslag van een actueel onderwerp; zie ook verderop bij het onderwerp: de journalist);
- *creative product task* (leerlingen kunnen de opdracht krijgen over een bepaald onderwerp foto's te maken, een tekening of een video) en
- *analytical task* (leerlingen diepen een onderwerp verder uit en doen hier verslag van; het resultaat van een proef zou hierbij als onderwerp van een artikel kunnen dienen),

3.3.2.8 WikiKids en Ontdeknet

WikiKids kan goed worden ingezet als verwerking bij Ontdeknet (<http://www.ontdeknet.nl/screen/>).

Ontdeknet is een samenwerkingsomgeving op Internet. Op Ontdeknet werken leerlingen samen met experts. Leerlingen kunnen vragen stellen aan experts over een bepaald onderwerp. In dagboeken schrijven experts stukjes naar aanleiding van de vragen van leerlingen. De leerlingen verwerken dit in een verslag. Deze verwerking kan ook via WikiKids afgewikkeld worden. Ontdeknet

heeft een paar doelstellingen:

1. Samen leren met en van andere mensen is de pijler onder Ontdeknet. De communicatiemogelijkheden van Ontdeknet zijn van essentieel belang. De verbinding tussen de maatschappij en het onderwijs wordt gerealiseerd door de samenwerking tussen leerlingen en experts via Internet. De experts stellen hun kennis en ervaring beschikbaar voor de leerlingen. De leerlingen moeten zelf aangeven wat ze graag willen weten. Dit betekent vragen stellen en actief aan het werk om die informatie te verkrijgen.
2. Leerlingen die werken met Ontdeknet sturen en organiseren zelf hun leerproces. Zij geven actief vorm aan wat zij willen weten, van wie ze de kennis willen ontvangen en op welke manier ze willen samenwerken met de expert. Het systeem van Ontdeknet kan vervolgens, afhankelijk van de activiteiten van de gebruiker, ondersteunende activiteiten bieden. De route binnen Ontdeknet geeft de leerling telkens keuzemogelijkheden om zijn leerproces in te vullen en vorm te geven. Hierdoor wordt de processturing van het leerproces in steeds grotere mate bij de leerling gelegd.

3.3.2.9 Webquest Journalist

Op WikiKids staat een aantal webquests. Een daarvan is 'De journalist'.

(http://www.gerarddummer.nl/webquest_journalist/inleiding.htm)

In deze webquest leren leerlingen hoe ze over een actueel onderwerp een artikel kunnen schrijven. Leerlingen krijgen de volgende opdrachten:

- Wat is precies een journalist?
- Aan welke gedragsregels moet een journalist zich houden?
- Over feiten en meningen;
- Onderzoek doen;
- Hoe houd je een interview;
- Een artikel schrijven.

3.3.2.10 De webquest Factchecker

(http://www.gerarddummer.nl/webquest_factchecker/inleiding.htm) geeft leerlingen de opdracht om te controleren of de feiten in artikelen wel kloppen. Leerlingen leren:

- hoe ze een betrouwbare website kunnen herkennen;
- hoe ze fouten uit teksten kunnen halen;
- hoe ze fouten uit plaatjes kunnen halen;
- hoe ze audio en video kunnen controleren.

In deze opdracht zijn kinderen bezig met kritisch kijken naar aangeboden informatie. Dit past goed in het kader van Mediawijsheid. Meer informatie over het onderwerp Mediawijsheid is te vinden op:

<http://www.cultuur.nl/files/pdf/advies/200507140938420.med-2005.02498-1.pdf>

(rapport Mediawijsheid van Raad voor Cultuur)

<http://www.reklamerakkers.nl/> (met lesmateriaal rondom Mediawijsheid).

3.3.2.11 Opdracht Spellingchecker

In de opdracht voor Spellingchecker

(<http://www.gerarddummer.nl/spellingchecker/inleiding.htm>) kunnen leerlingen een opleiding volgen tot Spellingchecker. De spellingchecker controleert artikelen op spelfouten. Leerlingen leggen een aantal tests af: dicteewoorden, ontleden en woordenboek. Ze krijgen ook gereedschap aangereikt om zelf de artikelen te controleren.

3.3.2.12 Opdracht typvaardigheid

In de opdracht Typvaardigheid

(<http://www.gerarddummer.nl/Typvaardigheid/index.htm>) gaan leerlingen eerst aan de slag met hun typvaardigheid. Ze kunnen online oefenen, leren hoe je rekening houdt met je gezondheid als je computert, spelletjes spelen om de typvaardigheid nog verder te verhogen. Ook is er extra achtergrondinformatie opgenomen over typerecord en de overeenkomsten tussen sms'en steno.

3.4 Afronding

Nadat een leerling een artikel heeft geschreven kunt u het werken met WikiKids afronden. Dit kan op verschillende manieren:

- Laat leerlingen reageren op elkaars artikel.
- Laat leerlingen hun eigen artikel presenteren.
- Breng het artikel verder onder de aandacht.

3.4.1 Laat leerlingen reageren op elkaars artikel

WikiKids is een samenwerkingsomgeving. Ook als u de opdracht heeft gegeven om leerlingen individueel aan een artikel te laten werken, kan het zijn dat anderen op WikiKids reageren op het artikel van WikiKids. Dit kan zijn omdat anderen:

- het artikel heel leuk vinden;
- om verdere aanvullingen te geven op een artikel of
- om een artikel te verbeteren.

Leerlingen moeten zich bewust zijn dat anderen op hun artikel kunnen reageren. Het is de bedoeling dat leerlingen alleen op de overlegpagina van een artikel reageren.

The screenshot shows the WikiKids website interface. At the top, there is a navigation menu with buttons for 'artikel', 'overlegpagina', 'bewerk', 'geschiedenis', 'wijzig titel', and 'deze pagina wil ik volgen'. The 'overlegpagina' button is highlighted with a red box. Below the navigation menu, the page title 'Wikikids' is displayed. The main content area contains the following text:

Wikikids is een interactieve Nederlandstalige Internet-encyclopedie voor en door kinderen.

Wikikids bestaat eigenlijk uit twee woorden: Wiki en Kids. Een wiki is een **website** waar verschillende m informatie op kunt zetten. Wat voor informatie precies? Wikikids is een **encyclopedie**. In een encyclopedie feitjes? Dat mag je zelf beslissen. Je mag het hebben over huisdieren of over boeken of over je woonplaa

Interactief? Dat wil zeggen dat verschillende kinderen aan de artikelen kunnen werken. Misschien heb j met het artikel en het nog mooier maken.

Internet-encyclopedie? Wikikids staat op **Internet**. En Wikikids is een encyclopedie. Dus een Internet Wikikids is het kleine broertje van [Wikipedia](#).

At the bottom of the page, there is a footer with the text: 'De laatste wijziging op deze pagina vond plaats op 16:50, 22 september 2006. Deze pagina werd 46 maal bekeken.'

De gebruikerspagina is alleen voor de leerling zelf. Reacties die hier op mogen staan, mogen alleen positief getint zijn. Hiermee willen we de kans op digitaal pesten zo klein mogelijk maken.

Constateert u dat er vervelende teksten op een leerlingenpagina of overlegpagina staan dan kunt u dat melden. U kunt gebruik maken van de Alarmknop. Meer informatie hierover vindt u ook in het hoofdstuk Modereren.

3.4.2 Laat leerlingen hun eigen artikel presenteren

Leerlingen zijn druk bezig geweest met het schrijven van hun eigen artikel. Het is prettig om dan het artikel te presenteren aan de klas. Een artikel is in principe nooit af. Nadat een leerling aan een artikel heeft gewerkt kan een ander het artikel verder

bewerken. Het is voor de leerling goed om te weten dat zijn eigen versie wel bewaard blijft op WikiKids. Deze is te vinden onder het tabblad Geschiedenis

artikel overlegpagina bewerk **geschiedenis** wijzig titel deze pagina wil ik volgen

Wikikids

WikiKids is een interactieve Nederlandstalige Internet-encyclopedie voor en door kinderen.

WikiKids bestaat eigenlijk uit twee woorden: Wiki en Kids. Een wiki is een **website** waar verschillende m informatie op kunt zetten. Wat voor informatie precies? WikiKids is een **encyclopedie**. In een encyclopedie feitjes? Dat mag je zelf beslissen. Je mag het hebben over huisdieren of over boeken of over je woonplaa

Interactief? Dat wil zeggen dat verschillende kinderen aan de artikelen kunnen werken. Misschien heb j met het artikel en het nog mooier maken.

Internet-encyclopedie? WikiKids staat op **Internet**. En WikiKids is een encyclopedie. Dus een Internet WikiKids is het kleine broertje van [Wikipedia](#).

De laatste wijziging op deze pagina vond plaats op 16:50, 22 september 2006. Deze pagina werd 46 maal bekeken.

De link achter de datum waarop het artikel het laatst door de leerling is bewerkt kan door de leerling gekopieerd worden. Zo kan de leerling altijd zijn eigen versie laten zien.

3.4.3 Breng het artikel verder onder de aandacht

Een artikel kan op verschillende manieren verder onder de aandacht worden gebracht. Het kan worden opgenomen op de website van de school of op de schoolpagina op WikiKids zelf worden gezet. Het kan ook genomineerd worden voor de Etalage: <http://kennisnet.wikia.com/wikikids/wiki/Wikikids:Etalage>. Artikelen die hierin komen te staan komen in aanmerking voor een Award en worden opgenomen in het e-zine (<http://www.wikikids.nl/e-zine>).

Hoofdstuk 4: WikiKids in mijn onderwijs

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk gaan we op de vragen hoe Interactief taalonderwijs en procesgericht schrijven binnen WikiKids aan de orde komen. Ook staan we stil bij de vraag of WikiKids uw onderwijs verandert en op welke manier u werkt aan de ICT-competenties voor leerlingen. We gebruiken hiervoor verschillende invalshoeken: de fasen van Itzkan (Bronkhorst, 2000), verschillende onderwijsopvattingen en WikiKids als Informatie en Communicatiemiddel. Ten slotte staan we kort stil bij termen als social software en web 2.0.

4.2 Interactief taalonderwijs

Een belangrijk doel op WikiKids is het schrijven van artikelen. WikiKids maakt het daarmee mogelijk om uitgangspunten van interactief taalonderwijs en een gedegen opbouw van het schrijfproces in de praktijk te brengen.

Wat houdt interactief taalonderwijs in en op welke manier is dit binnen WikiKids te realiseren?

Interactief taalonderwijs kent (Beernink ea, 1998), volgens het expertisecentrum Nederlands, de volgende uitgangspunten:

- Authentiek leren
- Sociaal leren
- Strategisch leren
- Wederkerend onderwijs
- Omgaan met verschillen

Authentiek leren

Leertaken zijn authentiek als ze betekenis hebben voor kinderen. Authentiek leren is motiverend en activerend. Leerling kunnen zelf keuzes maken en eigen betekenis toekennen aan de leerinhoud.

Het schrijven van een artikel op WikiKids is authentiek. Leerlingen schrijven een artikel dat echt is en direct gepubliceerd wordt op het internet. Leerlingen helpen mee aan het opbouwen van een internet-encyclopedie voor en door kinderen.

Sociaal leren

Taal is bij uitstek een sociaal proces. Interactie tussen leerkracht en leerling is van belang. Ook interactie tussen leerlingen onderling.

WikiKids maakt het mogelijk om met verschillende mensen te overleggen over een tekst. Overleggen kan met medeleerlingen bij het werken aan een gezamenlijk artikel. Medeleerlingen kunnen in dezelfde klas zitten maar kunnen ook op een andere school zitten waarmee wordt samengewerkt. Iedereen kan in principe reageren op de teksten die op WikiKids geplaatst worden.

Strategisch leren

Kinderen voeren niet alleen een taalkaak uit maar bedenken van te voren hoe ze de taak zullen uitvoeren. Tijdens het proces houden ze in de gaten of alles goed verloopt. Na afloop evalueren ze het leerproces. De kinderen passen zelfcontrole toe. Leerkrachten leren leerlingen ook kijken naar het leerproces.

WikiKids legt de nadruk op het schrijfproces (zie ook het stappenplan). Leerlingen moeten nadenken over het stuk dat ze schrijven. Als het geplaatst is op WikiKids kunnen anderen het immers lezen en becommentariëren.

Wederkerend onderwijs

Wederkerend onderwijzen is een vorm van coöperatief leren waarbij leerlingen in kleine groepjes samenwerken en elkaar instructie geven. Ze leren elkaars strategieën toe te passen die leiden tot beter leesbegrip.

Schrijven op WikiKids betekent samen werken aan een artikel. Iedereen draagt daarbij zijn steentje bij. Leerlingen leren van elkaar als het gaat om het schrijven over een onderwerp.

Omgaan met verschillen

Kinderen verschillen wat betreft aanleg voor taalontwikkeling. Ook de sociale omstandigheden waarin kinderen verkeren, spelen een belangrijke rol bij de taalontwikkeling. Ook zijn er kinderen bij wie Nederlands niet de eerste taal is.

Op WikiKids kan een leerling op verschillende manieren een bijdrage leveren. Leerlingen die behoorlijk taalvaardig zijn zullen een uitgebreid artikel kunnen schrijven. Leerlingen die hier veel meer moeite mee hebben, schrijven een klein artikel. Zo'n artikel wordt ook wel "een beginnetje" genoemd. Anderen kunnen dit artikel uitbreiden. Een andere manier is om uit te gaan van een beeld (foto of tekening) en rondom het beeld teksten te schrijven. De teksten ondersteunen de beelden en andersom zijn de beelden een ondersteuning voor het schrijven van teksten.

Naast het schrijven van teksten, kunnen leerlingen zich ook richten op het maken van foto's, video's of opmaken van teksten die op WikiKids staan.

4.3 Het schrijfproces

WikiKids maakt het mogelijk om ICT op een natuurlijke manier te integreren in het onderwijs en in het bijzonder in de inhoud en didactiek van het schrijfonderwijs. Schrijven is een procesgerichte activiteit waarbij je jezelf als schrijver leert kennen door commentaar van lezers op je tekst en je schrijfproces (Hoogeveen, 2002). Het schrijfproces bestaat uit een aantal fasen (deze fasen zijn ook weer te vinden in het stappenplan zoals dit op WikiKids te vinden is):

http://kennisnet.wikia.com/wikikids/wiki/Wikikids:Stappenplan_bovenbouw

Fase 1: oriëntatie op schrijfopdracht/ schrijfactiviteit

Allereerst moet je bedenken waarover je gaat schrijven, moet je informatie hierover vinden en bedenken op welke manier je het gaat op schrijven. Je denkt ook na over het doel van de tekst.

Onderwerpen kunnen overal vandaan komen. Laat leerlingen zelf onderwerpen aandragen om de betrokkenheid te vergroten. Informatie verzamelen kan op verschillende manieren: boeken, tijdschriften, cd-roms, video's (in de mediatheek of online), webpagina's en e-mail. Leerlingen weten dat hun tekst op WikiKids komen te staan. Leerlingen kunnen al bestaande teksten gebruiken en kijken hoe deze zijn opgebouwd (op alinea-niveau en zinniveau).

Fase 2: schrijfpdracht

Een goede schrijfpdracht geeft kinderen nauwkeurig op wat ze moeten gaan doen. Onderwerp, doel, publiek, tekstsoort. Hoeveel tijd krijgen de leerlingen, samenwerken of alleen, wat gebeurt er met de teksten als ze klaar zijn?

Als je als leerkracht met WikiKids gaat werken is het van belang duidelijk te maken wat WikiKids precies is. Op WikiKids is het heel duidelijk wat het doel is (maken van informatieve artikelen), het publiek (medeleerlingen van groep 5 tot en met 8) en wat er met de teksten gebeurt (staan in de internetencyclopedie). Hoeveel tijd er aan wordt besteed, bepaalt de leerkracht zelf. Dit hangt af van de grootte van de opdracht.

Fase 3: hulp tijdens het schrijven

Hulp geven tijdens het schrijven. Op WikiKids zijn geen interactieve elementen opgenomen die leerlingen ondersteunen bij het schrijven van teksten. Wel zijn er tips opgenomen voor het schrijven van artikelen.

Fase 4: bespreken en herschrijven

Als een leerling een tekst heeft geschreven kunnen leerlingen de teksten bespreken. Het bespreken van teksten kan op verschillende manieren. Voordat teksten staan, kunnen leerlingen ze bespreken. Als teksten op WikiKids staan, kunnen anderen ook commentaar op de teksten geven en teksten aanpassen als iets niet duidelijk is of klopt.

Het uitgangspunt van een wiki is het gezamenlijk werken aan teksten. Dit kan synchroon zijn (in het kader van een (schrijf-)project) of a-synchroon als een leerling verder gaat met een bestaande tekst.

Het bespreken van teksten kan mondeling. Het kan ook zijn dat leerlingen via de overlegpagina van een artikel, corresponderen over een tekst. Eventueel kan een tekst besproken worden via de e-mail of een chatprogramma.

Fase 5: verzorgen en publiceren

De laatste fase is het verzorgen van de tekst. Een tekst die op WikiKids staat kan op verschillende manieren worden afgewerkt:

- De opmaak (vet, cursief, kopjes)
- Afbeeldingen toevoegen (zelf gemaakte afbeeldingen of afbeeldingen van internet die vrij gebruikt mogen worden)
- Wiki-elementen toevoegen (linken opnemen naar andere pagina's en het indelen in een categorie)

4.4 ICT inzetten in het onderwijs: Itzkan

ICT kan op verschillende manieren ingezet worden in het onderwijs. Itzkan maakt hiervoor de volgende onderverdeling:

- *Substitutie*: ICT verandert niet het onderwijs. Het bestaande onderwijs wordt alleen maar op een digitale manier aangeboden.
- *Transitie*: In de bestaande didactiek worden verbeteringen aangebracht door het gebruik van ICT.

- *Transformatie*: In het onderwijs verandert de opvatting over leren en onderwijs. Leerlingen krijgen een centrale plaats in het onderwijs. De leerkracht is meer begeleider.

Werken met WikiKids sluit goed aan bij het bestaande onderwijs: het kan goed ingepast worden bij de vakken “Nederlands” en “Oriëntatie op jezelf en de wereld”. WikiKids maakt het mogelijk voor kinderen om hun werk te laten lezen voor een groot publiek. WikiKids zorgt hierdoor voor authentieke opdrachten die kinderen motiveren een goed geschreven artikel te produceren. Dit sluit goed aan bij de tweede fase van Itzkan: *transitie*.

Krijgen leerlingen de mogelijkheid zelfstandig met WikiKids te werken dan is WikiKids ook een omgeving die transformatie van het onderwijs mogelijk maakt. Leerlingen kunnen samenwerken met andere leerlingen (van de eigen groep of van een andere school) en kunnen zelf een rol kiezen.

4.5 ICT inzetten in het onderwijs: onderwijsopvattingen

In de brochure “Wat weten we over ... Klassenmanagement en ICT” van ICT op school (www.ictopschool.net) worden drie onderwijsopvattingen genoemd: *Onderwijs is kennisoverdracht*, *Onderwijs is interactie*, *Onderwijs is ontdekken*. Op welke manieren past het werken met WikiKids binnen deze verschillende onderwijsopvattingen?

4.5.1 Onderwijs is kennisoverdracht.

In deze opvatting bepalen de leerkracht en de methodes wanneer er iets geleerd wordt. Centraal staat het overdragen van kennis waarbij leerlingen dit individueel verwerken.

Voorbeelden van ICT gebruik die hier worden genoemd zijn:

- ICT als verwerkingsmiddel;
- ICT als onderwijzend middel;
- ICT als toetsingsmiddel.

4.5.1.1 Hoe kan WikiKids in deze situatie worden ingezet?

In een klassikale setting geeft de leerkracht duidelijke, korte, afgeronde opdrachten. Het initiatief ligt bij de leerkracht als het gaat om het bepalen van het doel, de werkvorm, de middelen en de tijd.

WikiKids kan door de leerkracht gebruikt worden om een onderwerp te presenteren (tekst, beeld en verwijzingen naar video’s). De leerkracht kan de leerlingen een leesopdracht geven met behulp van een artikel (begrijpend lezen). De leerkracht kan leerlingen samenvattingen laten maken van een bepaalde bron en dit plaatsen op WikiKids. De leerkracht kan de opdracht geven een tekening of foto te maken bij een artikel.

4.5.2 Onderwijs is interactie

In deze opvatting bepaalt de leerkracht grotendeels het aanbod waarbij leerlingen worden gestimuleerd tot een actieve leerhouding. De kinderen werken zelfstandig en samen aan opdrachten. ICT kan bijvoorbeeld ingezet worden als: verwerkingsmiddel, presentatiemiddel (PowerPoint, weblog), onderwijzend middel (smartboard, beamer, software), informatiebron (internet) en toetsingsmiddel (digitaal LVS of portfolio)

4.5.2.1 Hoe kan WikiKids in deze situatie worden ingezet?

In deze setting geeft de leerkracht de leerlingen meer tijd om zelf op onderzoek uit te gaan. Kinderen bepalen mede het doel en de tijd die aan de opdracht wordt besteed. Kinderen geven zelf aan over welk onderwerp ze een artikel willen schrijven. Ze doen dit in groepjes of alleen. Ze zoeken ook zelf de bronnen die ze nodig hebben om een artikel te schrijven.

4.5.3 Onderwijs is ontdekken

Een rijke leeromgeving maakt leren door de leerlingen mogelijk waarbij zij zelf keuzes maken. De interesse van de leerling is de leidraad voor het inrichten van het onderwijs. ICT kan bijvoorbeeld ingezet worden als: onderwijzend middel (games, simulaties) presentatiemiddel (PowerPoint, weblog, website, smartboard, beamer), Communicatiemiddel (e-mail, chat, videoconferencing, podcast), informatiebron (internet, digitale leeromgeving), toetsingsmiddel (digitaal portfolio).

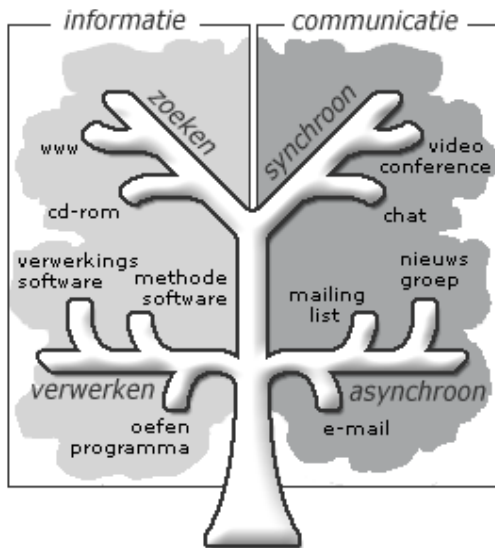
4.5.3.1 Hoe kan WikiKids in deze situatie worden ingezet?

Leerlingen bepalen zelf op welke manier ze met WikiKids aan de slag gaan. Ze kunnen een artikel schrijven over een bepaald (actueel)onderwerp, artikelen controleren als moderator, factchecker of spellingchecker, een bijdrage leveren als fotograaf of sjablonemaker. Leerlingen kunnen samenwerken met andere leerlingen, ook van andere scholen of uit het buitenland.

4.6 ICT inzetten in het onderwijs: Informatie en Communicatie

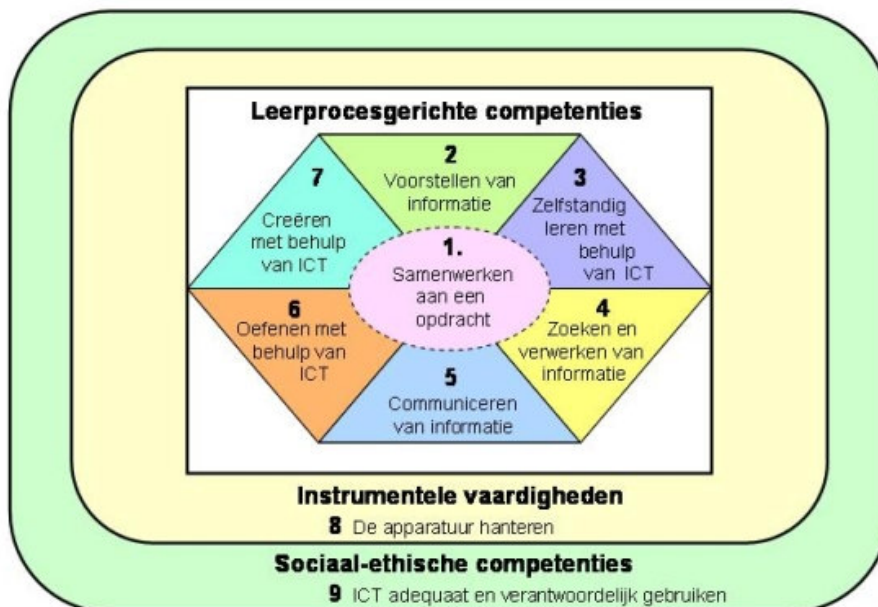
De Stichting *ICT op school* heeft de *ICT-boom* ontwikkeld om een overzicht te geven van de mogelijkheden van ICT in het onderwijs. Hierbij hebben ze een onderscheid gemaakt in *Informatie* en *Communicatie*. De linkerkant van de boom staat in het teken van Informatie en de rechterkant staat in het teken van Communicatie. De onderwerpen aan de onderkant van de boom zijn gemakkelijker te realiseren dan de bovenkant.

Werken met WikiKids betekent aan beide kanten invulling geven aan de ICT boom. Kinderen schrijven artikelen op WikiKids. Kinderen overleggen met elkaar over het schrijven van artikelen. Kinderen zoeken artikelen op WikiKids om te gebruiken voor het maken van werkstukken en spreekbeurten.

4.7 Werken aan ICT-competenties

Het departement Onderwijs van de Vlaamse overheid heeft een brochure geschreven, *ICT-competenties in het basisonderwijs. Via ICT-integratie naar ICT-competentie*. Hierin wordt het diamantmodel gebruikt om duidelijk te maken aan welke competenties gewerkt wordt door middel van ICT. Het diamantmodel bestaat uit drie lagen. In de eerste laag zijn de *Leerprocesgerichte competenties* opgenomen. In de tweede laag de *Instrumentele vaardigheden* en in de derde laag de *Sociaal-ethische competenties*.

4.7.1 Leerprocesgerichte competenties

Dit onderdeel is het hart van het diamantmodel en bestaat uit 7 competenties. Hieronder wordt aangegeven op welke manier WikiKids bij de verschillende competenties aansluit.

Samenwerken aan een opdracht.

Hoofdcompetentie 1: De leerlingen kunnen functioneel samenwerken aan een opdracht waarbij zij ICT benutten.

Kinderen kunnen op verschillende manieren samenwerken aan een artikel op WikiKids. Dit kan in het schrijfproces. Leerlingen kunnen samen een opzet maken voor een artikel, informatie zoeken, ordenen, verwerken en controleren. Leerlingen kunnen ook taken verdelen bij het schrijven en plaatsen van een artikel. Zo kan één leerling zich vooral met het opzetten, zoeken, ordenen en schrijven van een artikel bezig houden, kan een tweede leerling de opzet en spelling controleren en kan een derde het artikel plaatsen op WikiKids en verder opmaken.

Kinderen uit een groep kunnen samenwerken aan één artikel. Dit kan in tweetallen, groepjes of met de hele klas. Kinderen uit verschillende groepen kunnen ook samenwerken aan een artikel waarbij gekeken wordt na het niveau van de verschillende groepen en hierop de taakverdeling wordt aangepast (groep 7 en 8 zorgen voor de inhoudelijke teksten, leerlingen van groep 5 en 6 zorgen voor beeldmateriaal).

Kinderen van verschillende scholen kunnen ook samenwerken aan één artikel. Een artikel kan hierdoor vanuit verschillende invalshoeken belicht worden. Samenwerken kan tussen scholen in Nederland zijn maar ook met scholen in het buitenland.

Voorstellen van informatie.

Hoofdcompetentie 2: De leerlingen kunnen met ondersteuning van ICT informatie multimediaal voorstellen.

Kinderen publiceren op WikiKids tekst en afbeeldingen en geluid. Kinderen kunnen video's maken waarna gelinkt wordt. Kinderen moeten beseffen dat teksten op WikiKids in eigen bewoordingen geschreven moeten zijn. Kinderen mogen niet zomaar teksten kopiëren en plakken van andere plekken van internet of andere bronnen. Dit geldt ook voor het gebruik van afbeeldingen, geluid en video. Kinderen worden uitgedaagd om hun eigen afbeeldingen, geluiden en video's te gebruiken.

Zelfstandig leren met behulp van ICT

Hoofdcompetentie 3: De leerlingen kunnen zelfstandig leren in een door ICT ondersteunde leeromgeving.

WikiKids biedt handleidingen op verschillende gebieden (kennis maken, artikelen schrijven, feiten en spelling controleren) voor kinderen die het mogelijk maken om zelfstandig aan de slag te gaan. Kinderen werken hierbij in principe niet alleen. Ze werken altijd samen met iemand anders. Dat kan synchroon zijn (samen aan een artikel werken) of a-synchroon (het controleren van het werk van iemand anders).

Zoeken en verwerken van informatie

Hoofdcompetentie 4: De leerlingen kunnen informatie opzoeken, verwerken en bewaren met behulp van ICT.

De bedoeling op WikiKids is dat kinderen artikelen schrijven. Deze artikelen komen tot stand door het zoeken en verwerken van informatie. Informatie zoeken doen kinderen op internet, cd-roms, boeken, interviews, enzovoort. Dit alles verwerken ze tot een artikel.

Communiceren van informatie

Hoofdcompetentie 5: De leerlingen kunnen met behulp van elektronische communicatiemiddelen eigen boodschappen zenden en voor hen bedoelde boodschappen ontvangen.

WikiKids is een samenwerkingsomgeving. Kinderen kunnen via de overlegpagina's van de wiki's met elkaar communiceren. Dit staat in het teken van het artikel dat geschreven wordt. Kinderen geven aan wat goed is aan een artikel en wat verbeterd kan worden. Hierbij houden ze de netiquette goed in de gaten. Moderatoren kijken hier ook op toe.

Zelfstandig oefenen met behulp van ICT

Hoofdcompetentie 6: De leerlingen kunnen met behulp van ICT zelfstandig oefenen.

WikiKids is niet opgezet als oefenomgeving. WikiKids kan wel gebruikt worden om spelling- en grammatica-oefeningen te houden. Maar hier zijn geen speciale voorzieningen voor getroffen. Wel is er een opdracht op WikiKids te vinden met als onderwerp: de spellingchecker.

Creëren met behulp van ICT

Hoofdcompetentie 7: De leerlingen kunnen met behulp van ICT zelfstandig een werkstuk creëren.

Kinderen maken op WikiKids een artikel. Een artikel kan bestaan uit tekst, beeld, geluid en video. Kinderen zijn hiermee in staat een compleet multimediaal werkstuk te creëren.

4.7.2 Instrumentele vaardigheden

Hoofdcompetentie 8: De leerlingen bezitten de nodige instrumentele kennis en vaardigheden om de ICT-apparatuur in relevante contexten te kunnen hanteren.

Werken met WikiKids is eenvoudig. In beginsel niet moeilijker dan het werken met WORD. Artikelen kunnen ook voorbereid worden (typen) in WORD en daarna gekopieerd naar WikiKids. In WikiKids kan de tekst verder worden opgemaakt (kopjes, vet, schuin). Het toevoegen van afbeelding is redelijk eenvoudig. Voor het maken van een tabel is meer kennis nodig van de wikisyntaxis. Binnenkort kan

gebruik worden gemaakt van een soort WYSIWYG-editor. Hiermee kunnen kinderen makkelijker pagina's verder opmaken.

4.7.3 Sociaal ethische competenties

Hoofdcompetentie 9: De leerlingen gebruiken ICT adequaat en gaan er op een verantwoordelijke wijze mee om.

Kinderen mogen alleen artikelen plaatsen op WikiKids waar geen auteursrechten op rusten. Dit betekent dat het kopiëren van tekst en beeld niet is toegestaan zonder toestemming van de eigenaar. Moderatoren houden dit in de gaten.

Aan de artikelen moet aandacht worden besteed. De teksten mogen geen (grammaticale) fouten bevatten.

WikiKids is ook een samenwerkingsomgeving. Netjes omgaan met elkaar is hierbij erg belangrijk. Vandalisme wordt niet toegestaan. Gebruikers worden geblokkeerd door moderatoren als er vandalisme wordt gepleegd en vervelende teksten worden zo snel mogelijk verwijderd.

4.8 WikiKids en Social software en web 2.0

WikiKids maakt gebruik van de Mediawikia software. Deze software is de basis van wiki's. Een wiki is een vorm van social software en een web 2.0 toepassing. Maar wat is nu precies social software en web 2.0?

4.8.1 Social software

Gorissen (2006) geeft de volgende definitie van social software:

“Alle software die tot doel heeft om het tot stand brengen en houden van netwerken tussen mensen te vereenvoudigen.”

Voorbeelden van social software zijn: Instant Messaging (IM) of Chat, forums, weblogs, podcasts, videoblogs, wiki's, Social Network Services, social bookmarking, collaborative real-time editing en virtual worlds.

Gorissen bespreekt social software op een aantal punten:

- *Gelijksoortigheid van functionaliteit die geboden wordt:* er zijn verschillende soorten software maar tussen de software zitten ook veel overeenkomsten.
- *Mate van (veronderstelde) interactie:* biedt software de mogelijkheid om met elkaar in contact te komen en te communiceren of is er sprake van eenrichtingsverkeer.
- *Mate van (expliciete) hiërarchie:* maakt de software gebruik van allerlei wachtwoorden en ingestelde rechten? Of heeft iedereen evenveel rechten bij het gebruik van de software.
- *Gericht op individuen of groepen:* richt de software zich op individuele personen of juist op individuen. Gebruik makend van het World Wide Web (WWW) of niet. Maakt de software gebruik van het internet of niet.

Voor wiki's geeft Gorissen (2006) het volgende overzicht.

Mate van (veronderstelde) interactie:	Hoog (++)
Mate van (expliciete) hiërarchie	Laag (--)
Gericht op individuen of groepen	Groepen
Gebruikt het World Wide Web	Ja
Aangrenzende toepassingen	Weblog Forum Collaborative Realtime Editing

In relatie tot WikiKids kun je dit als volgt interpreteren.

- Interactie. Op WikiKids is het de bedoeling dat gezamenlijk een encyclopedie wordt opgebouwd. Iedereen kan daar zijn bijdrage aan leveren.
- Hiërarchie. Iedere deelnemer moet op WikiKids inloggen om een bijdrage te leveren. Een aantal gebruikers is aangesteld als moderator. Een moderator heeft meer rechten dan een gewone gebruiker. Een moderator heeft als taak om de goede gang van zaken te garanderen.
- Gericht op groepen of individuen. WikiKids is gericht op leerlingen. Leerlingen die alleen, in groepjes, met de hele klas of met verschillende klassen samenwerken.
- Gebruik WWW. WikiKids is te vinden op www.wikikids.nl.

4.8.2 Web 2.0

Wikipedië (http://nl.wikipedia.org/wiki/Web_2.0 op 23 oktober 2006) geeft de volgende uitleg van web 2.0:

“De term Web 2.0 verwijst naar wat sommigen zien als de tweede fase in de ontwikkeling van het World Wide Web. Het gaat over de verandering van een verzameling websites naar een volledig platform voor interactieve webapplicaties voor eindgebruikers op het World Wide Web. Volgens sommigen zullen deze uiteindelijk losstaande desktopapplicaties overbodig maken.”

Kortom: alles loopt via Internet en je hoeft geen programma's meer te downloaden. Web 2.0 heeft verschillende invalshoeken: economisch, technisch, gebruik en producten (voor een uitgebreide uitleg hierover zie: http://en.wikipedia.org/wiki/Web_2.0).

Hoofdstuk 5: Veel Voorkomende Vragen

In dit hoofdstuk vindt u de veel voorkomende vragen en de antwoorden hierop. Heeft u zelf een vraag dan kunt u die ook stellen. Hoe dat leest u in hoofdstuk 7.

Vraag 1

Is werken met WikiKids moeilijk?

Antwoord

Nee. Werken met WikiKids is net zo gemakkelijk/ moeilijk als het werken met een tekstverwerker. Als je een op een pagina tekst wilt toevoegen, klik je op de knop bewerken en voeg je je tekst in.

Vraag 2

Als iedereen iets op WikiKids kan zetten, wordt het dan geen zootje?

Antwoord

Nee. Er zijn hier verschillende manieren voor om dit te voorkomen. Ten eerste moet je ingelogd zijn om een pagina te kunnen bewerken. Als iemand vervelende teksten op WikiKids zet, worden die zo snel mogelijk weggehaald door moderatoren. Als iemand vervelend blijft doen wordt hij geblokkeerd door een moderator.

Vraag 3

Als iemand mijn artikel verwijdert, ben ik het dan ook echt kwijt?

Antwoord

Nee. Als iemand jou artikel verwijdert kan gelukkig heel gemakkelijk jouw versie van het artikel weer worden teruggezet. Dit kan door gebruik te maken van de knop Geschiedenis. Van elk artikel blijven alle versies bewaard.

Vraag 4

Wat is een moderator?

Antwoord

Heel kort uitgelegd: een moderator is iemand die de boel in de gaten houdt op WikiKids. Lees (maar) verder in hoofdstuk 6.

Vraag 5

Wie mag meedoen met WikiKids?

Antwoord

Iedereen. Het maakt niet uit hoe oud je bent of je een leerling bent of niet. Als je het maar leuk vindt om aan WikiKids mee te doen.

Hoofdstuk 6: Moderatoren

Inleiding

In dit hoofdstuk leggen we uit wat moderatoren zijn, waarom deze zo belangrijk zijn voor WikiKids en hoe u zelf een moderator kan worden.

Wat is een moderator?

Een moderator is iemand die de zaken op WikiKids in de gaten houdt. Een moderator heeft meer rechten dan een gewone gebruiker. Een moderator kan een pagina verwijderen en beveiligen en een gebruiker blokkeren.

Een moderator is ook iemand die actief is op WikiKids. De moderator controleert regelmatig of iets verbeterd kan worden. Er is een apart Portaal voor moderatoren: <http://kennisnet.wikia.com/wikikids/wiki/Portaal:Moderator>.

Waarom is een moderator belangrijk?

Een moderator is belangrijk omdat WikiKids een online samenwerkingsomgeving is waaraan veel kinderen deelnemen. Belangrijkste taak van een moderator is daarom ook om alert te zijn op gevallen van digitaal pesten. Digitaal pesten kan in verschillende vormen voorkomen: een pagina bekladden van iemand, een vervelende of onzinpagina aanmaken over iemand of iets.

Het spreekt voor zich dat dit niet op WikiKids wordt toegestaan. Er moeten daarom mensen zijn die het zo snel mogelijk weer weghalen.

Hoe kunt u zelf moderator worden

Zoals aangegeven is een moderator iemand die actief bezig is op WikiKids. Als u moderator wilt worden dan moet u actief zijn op WikiKids over een langere periode. U kunt op de volgende manier moderator worden:

- U kunt een mail sturen naar de projectgroep: projectgroep@wikikids.nl

Geen moderator toch actief

Als u met de klas aan de slag gaat, verwachten we van u dat uzelf ook een oogje in het zeil houdt op de activiteiten van de kinderen. Hoe u dit gemakkelijk kunt doen, leest u uitgebreid in hoofdstuk 7.

Bij het aanmelden kunt u in ieder geval al zorgen dat u gemakkelijk uw leerlingen kunt terugvinden op WikiKids. Zorg dat in de gebruikersnaam duidelijk wordt van welke school iemand afkomstig is. Bijvoorbeeld: voornaam+school+jaar.

Als een leerling een onzinpagina of onzinteksten aanmaakt, spreekt u die leerling daar op aan. Als uw leerling teksten kopieert of zomaar een afbeelding van een site afhaalt spreekt u uw leerling daar ook op aan. Een leerling kan bij dit soort acties namelijk geblokkeerd worden door een moderator.

Hoofdstuk 7: Op de hoogte blijven

7.1 Inleiding

Hoe blijft u op de hoogte van alle zaken rondom WikiKids? Dat kan op verschillende manieren. Als u wilt weten of er iets is veranderd op WikiKids, gebruikt u de RSS-knop. Wilt u overleggen met anderen WikiKids-deelnemers dan kunt u gebruik maken van de mailinglist of WikiKids zelf, heeft u vragen aan de projectgroep dan kunt u die mailen. En wilt u eens per maand die nieuwste ontwikkelingen horen, dan abonneert u zich op het e-zine.

7.2 RSS

Met RSS kunt u alle wijzigingen op WikiKids volgen. RSS kunt u zien als een soort abonnement op een bepaalde website of webpagina. Uitgebreide uitleg over RSS vind u op:

http://www.manssen.nl/Computersindeklas/dossiers/dossier_rss/inhoud_rss.htm.

Heel handig omdat u hiermee niet alleen de wijzigingen op WikiKids kunt volgen maar op alle sites waarin u geïnteresseerd bent.

Om RSS te kunnen ontvangen heeft een RSS-lezer nodig. Bijvoorbeeld het programma FeedReader (<http://www.feedreader.com/>). Verder heeft u de RSS-feed nodig van WikiKids. De volgende regel kopieert u als nieuwe feed in de RSS-lezer: <http://kennisnet.wikia.com/wikikids/index.php?title=Speciaal:Recentchanges&feed=rss>

Als er op WikiKids nu een pagina verandert, krijgt u die verandering te zien in uw RSS-lezer.

7.3 Mailinglist

U kunt ook gebruik maken van de mailinglist. Voor gebruikers is er een aparte mailinglist waar u zich bij kunt aanmelden. De mailinglist kunt u vinden op: <http://tech.groups.yahoo.com/group/wikikids/>. Klik op Join This Group en doorloop de verdere aanmeldprocedure. U blijft dan op de hoogte via de mail van de ontwikkelingen van WikiKids. U kunt aan de mailinglist ook vragen stellen als iets niet duidelijk is. Andere leden van de list kunnen u dan helpen.

7.4 WikiKids zelf

Als u een vraag hebt die u aan een ander op WikiKids wilt stellen, kunt u dit ook via WikiKids zelf doen. U kunt op de Overlegpagina van een gebruiker of artikel een vraag stellen. De vraag kan via de Overlegpagina door de ander worden beantwoord. U kunt gemakkelijk op de hoogte blijven van veranderingen op een pagina door gebruik van RSS (zie hierboven) of door een pagina aan uw eigen volgljst toe te voegen. Klik op de pagina die u wilt volgen op de knop: "deze pagina wil ik volgen" en u krijgt automatisch een berichtje in de mail binnen als deze pagina wordt gewijzigd.

7.5 Mailen

U kunt de projectgroep mailen op het volgende e-mailadres: projectgroep@wikikids.nl. Als u iemand van de projectgroep afzonderlijk wilt mailen kan dat ook.

Margreet van den Berg	margreet@wikikids.nl
Gerard Dümmer	gerard@wikikids.nl
Leen Faas	leen@wikikids.nl
Harm Hofstede	harm@wikikids.nl
Ronald de Moor	ronald@wikikids.nl
Harry Spoelstra	harry@wikikids.nl

7.6 E-zine

Eens per maand verschijnt het e-zine. In het e-zine worden interessante ontwikkelingen rondom WikiKids voor u op een rijtje gezet. U kunt zich abonneren op het e-zine via: <http://www.wikikids.nl/e-zine>.

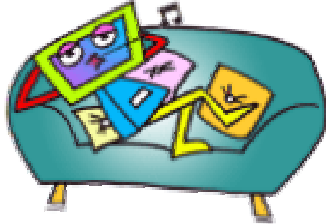
Literatuur

Beernink R, ea (1998), Herkenning en vernieuwing, een vakcurriculum Nederlands voor de Pabo, Enschede, SLO
Bronkhorst, J (2000), De digitale school, Baarn, JSW
Dümmer, G, Prins, S, Terpstra, F (2002). Beeld van taal en ICT, op bezoek bij negen basisscholen, Enschede, SLO
Gorissen, P. Social software in het onderwijs, Eindhoven, Stichting Kennisnet ICT op school en SURFNet.

Wordt nog aangevuld.

Bijlagen

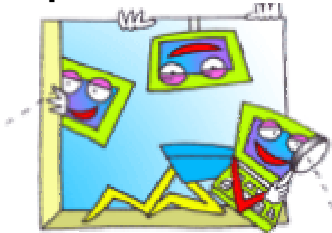
Stappenplan Tekstschrijven voor WikiKids
Schrijftips

Stap 1**Achteroverleunen, de hond uitlaten, voetballen, televisiekijken of een mooi boek lezen**

De beste ideeën voor een tekst krijg je vaak als je heel ergens anders mee bezig bent.

Hou zo'n idee vast. Schrijf een idee op een papiertje, teken het op je hand (later wel weer wassen, hoor), maak een knoop in je zakdoek, roep heel hard: EUREKA! Je hebt een onderwerp gevonden.

Het is mooi weer, de zon schijnt en ik geniet. Weet je wat... Ik ga een stukje over de zon schrijven.

Stap 2**Woordspin, grabbelton of denkraamposter**

Laat de storm in je hoofd woeden. Zet alles waarvan je denkt dat het misschien iets met je idee te maken heeft op papier.

Ga op zoek naar informatie in je hoofd, in boeken, op internet, op straat, bij je vader en moeder of die eigenwijze buurman die altijd alles beter weet.

Zon, maan, ster, licht, leven op aarde, gasbol, het zonnetje in huis, zonsondergang en romantiek, zonnegod, ...

Stap 3**Tijd voor de prullenbak**

Orden al je losse ideeën. Wees streng voor jezelf. Gooi weg wat overbodig is. Maak een klein reservestapeltje voor 'Je weet maar nooit'.

Er is wel heel veel over de zon te vertellen. Meer dan je lief is. Je moet kiezen en je besluit het alleen over de ster te hebben, de gasbol, het hemellichaam. Alle andere dingen gooi je weg.

Stap 4**Een mooie pen, een nieuw papier, de deur op slot: hier is een groot schrijver aan het werk**

Maak een (heel lange) zin. Daarin leg je precies uit waar je tekst over gaat.

De zon is een hete gasbol, een ster, die ongeveer 150 miljoen kilometer van de aarde staat en licht geeft en zo zorgt voor alle leven op aarde.

Stap 5**De schaar er in!**

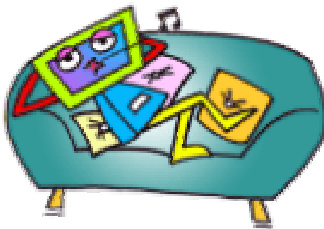
Knip de lange zin in twee of drie stukjes. Zo, je inleiding is klaar.

De zon is een ster. Het is een gasbol die licht geeft. Zonder de zon is er geen leven op aarde.

Stap 6**Zwoegen**

Nu moet je er echt aan geloven. Je gaat een tekst schrijven. Eigenlijk doe je niets anders dan een heel lange rij vragen beantwoorden die je aan jezelf stelt. Die antwoorden schrijf je in hele zinnen op. Welke vragen horen bij elkaar? Die antwoorden horen ook bij elkaar.

Hoe ziet de zon eruit? Wat zit er in de zon? Gaat de zon nooit uit? Is de zon er altijd geweest? Zal de zon er altijd zijn? Bestaan er meer zonnen? Zijn er zonnen in soorten? Waarom geeft de zon licht? Wat is zonlicht? Wat doet zonlicht? Kun je wonen op de zon? Is er al eens een raket naar de zon gestuurd? Hoe warm is de zon eigenlijk?

Stap 7**Achteroverleunen, de hond uitlaten, voetballen, televisiekijken of een mooi boek lezen**

Het is tijd om even iets heel anders te doen dan met je tekst bezig te zijn. Leg hem weg. Het liefst een of twee dagen. Denk er niet meer aan.

Geniet van het mooie weer.

Stap 8**Waar heb ik 'm ook alweer gelaten?**

Je zoekt je tekst weer op en gaat hem rustig doorlezen. Ben je het nog steeds eens met wat er staat? Mooi zo! Kunnen er stukjes beter? Doen!

Heb ik dat écht geschreven?

Stap 9**De strenge recensent.**

Maak een print. Laat je tekst lezen aan iemand die je goed kent. Vraag of hij/zij zoveel mogelijk opmerkingen wil maken over je tekst. Leuke en minder leuke. Vraag ook of hij/zij op taalfouten let.

Goed gedaan hoor, maar nog even een paar opmerkingen...

Stap 10

Bel voor de laatste ronde

Ben je het eens met de opmerkingen?
Verander je tekst. Ben je het er niet mee eens? Laat het zo.

Dit moet 'm worden.

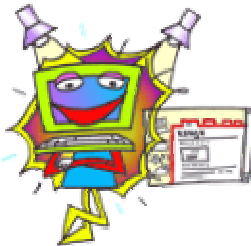

Stap 11

Hooggeëerd publiek

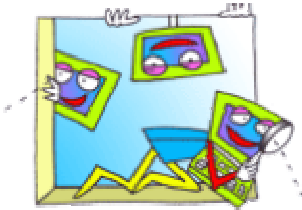
Je zet je tekst op WikiKids.

TROTS OP MEZELF.

Schrijftips

Er zijn honderden onderwerpen waar je een artikel over kunt schrijven. We hebben voor jullie schrijftips gemaakt om goede ideeën te verzamelen over een onderwerp. Er zijn schrijftips voor dieren, landen, provincies en plaatsen, sporten, vervoermiddelen en schrijvers en boeken. De schrijftips passen prima bij stap 2 van het Stappenplan.

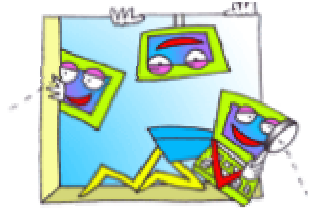

Schrijftips Dieren

Je wilt iets over een dier gaan schrijven.
Waar kun je dan precies over schrijven?

- Tip 1 kenmerken** De kenmerken van het dier. Je kunt beschrijven hoe het dier eruit ziet. Gebruik een foto om een goede beschrijving te maken.
- Tip 2 voedsel** Is het dier een planteneter, een vleeseter of een alleseter? Je kunt beschrijven wat het dier allemaal eet.
- Tip 3 leefgebied** Waar leeft het dier? Leeft het alleen in tropische regenwouden? Of kan het dier zich gemakkelijk aan het klimaat aanpassen?
- Tip 4 afbeeldingen** Gebruik foto's of zelfgemaakte tekeningen om te laten zien hoe het dier eruit ziet. Controleer of je de foto's zomaar mag gebruiken.
- Tip 5 nog meer informatie** Ken je een boek of website dat ook over het onderwerp gaat? Neem deze hier dan op.

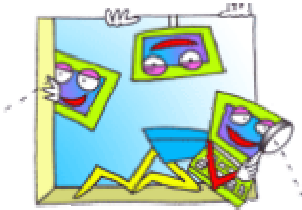

Schrijftips: Landen, provincies en plaatsen

Je wilt iets over een land, provincie of plaats gaan schrijven.
Waar kun je dan precies over schrijven?

- Tip 1** **klimaat** Wat voor klimaat heeft het land? Is het een zeeklimaat of een landklimaat. Wat betekent dat precies voor het land?
- Tip 2** **Voedsel** Wat eten en drinken mensen in het land? Lijkt het eten heel erg op het eten in Nederland? Of is het heel anders? Eten ze net zo laat als in Nederland? En ook drie keer per dag?
- Tip 3** **Geschiedenis** De geschiedenis van een land, provincie of plaats is heel interessant. Je kunt hier zo veel over vertellen. Wanneer is een plaats ontstaan, wie woonden er als eerste, hoe komt de plaats aan zijn naam, waarom heten straatnamen zoals ze heten, zijn er belangrijke families geweest, waren er oorlogen, was de stad altijd al zo groot, ...teveel om op te noemen.
- Tip 4** **Economie** Waarmee verdienen de mensen hun geld? Is het een klein dorp met veel boerderijen (wat voor boerderijen dan precies)? Of is het een grote stad (met universiteiten en grote winkelcentrums)? Zijn de mensen rijk of arm? Is het geld ook eerlijk verdeeld? Of hebben sommige mensen alles en anderen helemaal niets? Of leven heel veel mensen van het toerisme?
- Tip 5** **politiek** Is één iemand de baas in het land of hebben de mensen het voor het zeggen? Zijn er politieke partijen? Is er een president of een koningshuis? En hoe worden de verkiezingen georganiseerd?

Tip 6 bevolking

Wat voor soort mensen wonen er? Wonen er heel veel verschillende soorten mensen? Leven de mensen vredig naast elkaar? Of kunnen ze niet goed met elkaar opschieten? Zijn er (wereld)beroemde inwoners, nu of in de geschiedenis?

Tip 7 geloof

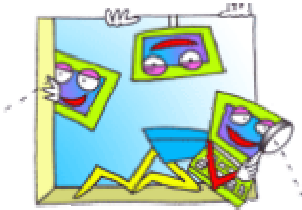
Wat geloven de mensen? Zijn het christenen, moslims of hebben ze nog een ander geloof? Zie je ook wat het geloof voor de mensen betekent in het dagelijks leven?

Tip 8 afbeeldingen

Gebruik foto's, of zelfgemaakte tekeningen om te laten zien hoe het land, de provincie of de plaats eruit ziet. Controleer of je de foto's zomaar mag gebruiken.

Tip 9 nog meer informatie

Ken je een boek of website dat ook over het onderwerp gaat? Neem deze hier dan op.

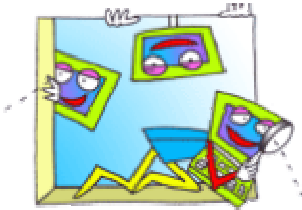

Schrijftips: Bekende personen en groepen

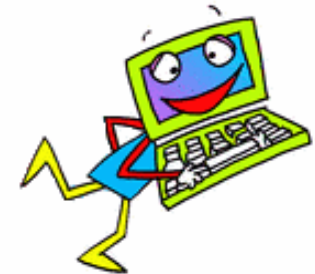
Je wilt iets over een bekend persoon of bekende groep gaan schrijven.
Waar kun je dan precies over schrijven?

- Tip 1 Tijd** Wanneer leefde deze persoon (of leeft hij nog steeds)? Wanneer is hij geboren? En is hij ook al gestorven? Als hij heel lang geleden leefde kun je ook nog iets schrijven over die tijd.
- Tip 2 Woonplaats** Waar is deze persoon geboren? Is hij ook vaak verhuisd? Leeft hij in het buitenland? Of in Nederland? Leeft hij heel luxe of juist heel sober?
- Tip 3 Betekenis** Waarom is deze persoon (of groep) zo bekend? Is hij ergens heel goed in? Of is hij juist heel berucht? Is het misschien een uitvinder? Wat heeft hij dan precies uitgevonden?
- Tip 4 afbeeldingen** Gebruik foto's, of zelfgemaakte tekeningen om te laten zien hoe de bekende persoon of groep eruit ziet. Controleer of je de foto's zomaar mag gebruiken.
- Tip 5 nog meer informatie** Ken je een boek of website dat ook over het onderwerp gaat? Neem deze hier dan op.

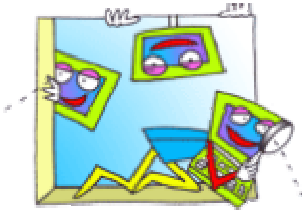

Schrijftips: Sporten

Je wilt iets over een sport gaan schrijven.
Waar kun je dan precies over schrijven?

Tip 1	het speelveld	Hoe ziet het speelveld eruit? Wordt de sport op het land gehouden, in het water of in de lucht? Of kun je het op een bord spelen?
Tip 2	spelers	Hoeveel spelers doen aan het spel mee? Doen er altijd zoveel spelers mee? Of zijn er verschillende varianten?
Tip 3	spelregels	Aan welke spelregels moet je je houden? Zijn de spelregels voor jong en oud hetzelfde?
Tip 4	geschiedenis	Hoe lang bestaat de sport al? Waar is de sport ontstaan? Wordt het over de hele wereld gespeeld? Of alleen maar in een paar landen of plaatsen? Zijn de spelregels altijd hetzelfde geweest? Zijn er beroemde wedstrijden geweest waar iedereen nu nog over praat?
Tip 5	bekende clubs/
spelers	Elke sport heeft bekende clubs en beroemde spelers. Wie zijn dat? Waarom zijn de clubs en spelers zo beroemd?

Tip 6 toernooi

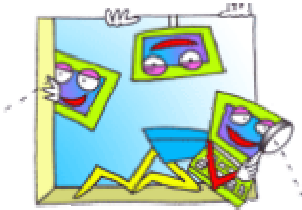
Bij elke sport worden toernooien georganiseerd. Welke toernooien worden bij jouw sport gehouden? Waar zijn de toernooien gehouden? Hoe zijn de toernooien opgezet? Is het een Olympische sport?

Tip 7 afbeeldingen

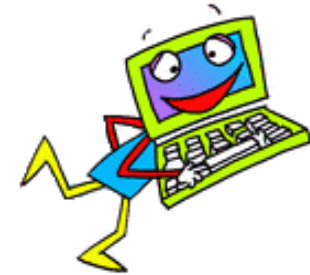
Gebruik foto's, of zelfgemaakte tekeningen om te laten zien hoe de sport eruit ziet. Controleer of je de foto's zomaar mag gebruiken.

Tip 8 nog meer informatie

Ken je een boek of website dat ook over het onderwerp gaat? Neem deze hier dan op.

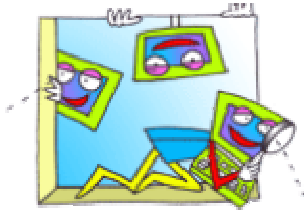

Schrijftips: Vervoermiddelen

Je wilt iets over een vervoermiddel gaan schrijven.
Waar kun je dan precies over schrijven?

Tip 1	uiterlijk	Hoe ziet het vervoermiddel eruit? Is het groot of klein? Heeft het een motor of moet je bijvoorbeeld zelf trappen?
Tip 2	Gebruik	Waar wordt het voor gebruikt? Kunnen er mensen in of op? Of is het alleen voor vracht bedoeld?
Tip 3	snelheid	Hoe snel is het vervoermiddel? Zijn er snelheidsrecords? Zijn er nog verschillen in snelheid tussen verschillende modellen?
Tip 4	geschiedenis	Hoe oud is het vervoermiddel? Hoe is het vervoermiddel in de loop van de tijd veranderd? Is het een vervoermiddel waar iedereen gebruik van kon maken of alleen maar een klein groepje? Wie heeft het vervoermiddel bedacht?
Tip 5	bekende merken	Bij elk vervoersmiddel zijn bekende merken. Sommige merken zijn bekend omdat ze zo mooi zijn. Of zo duur, of snel of groot (of klein). Waarom is het merk zo bekend? Daar kun je vast wel meer over vertellen.

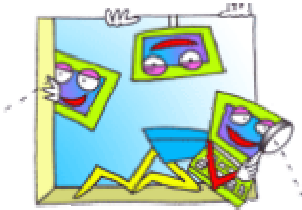

Tip 6 Afbeeldingen

Gebruik foto's, of zelfgemaakte tekeningen om te laten zien hoe het vervoermiddel eruit ziet. Controleer of je de foto's zomaar mag gebruiken.

Tip 7 nog meer informatie

Ken je een boek of website dat ook over het onderwerp gaat? Neem deze hier dan op.

Schrijftips: Schrijvers en boeken

Je wilt iets over een schrijver of boek gaan schrijven.
Waar kun je dan precies over schrijven?

Tip 1	het leven van de schrijver	Hoe ziet het leven van de schrijver eruit? Waar en wanneer is hij geboren? Wat hij gestudeerd? Wat zijn z'n hobby's? Heeft hij een gezin?
Tip 2	Bibliografie	Welke boeken heeft hij geschreven? Zijn het boeken voor jonge of oudere kinderen? Of heeft hij ook boeken geschreven voor volwassenen? Zijn het prentenboeken of niet?
Tip 3	Prijzen	Heeft de schrijver ook prijzen gewonnen? Welke prijzen heeft hij dan gewonnen en wanneer?
Tip 4	Over de boeken zelf	Neem een boek en maak een korte samenvatting van het boek. Je kunt per hoofdstuk de belangrijkste punten opschrijven. Waarschuw de lezer wel even dat je ook verklapt hoe het afloopt.
Tip 5	Afbeeldingen	Gebruik foto's, of zelfgemaakte tekeningen om te laten zien hoe de schrijver of het boek eruit ziet. Controleer of je de foto's zomaar mag gebruiken.
Tip 6	nog meer informatie	Ken je een boek of website dat ook over het onderwerp gaat? Neem deze hier dan op.